

3. *Огар Е.* «Життя і знання» у політичному і культурному контексті Галичини першої третини ХХ ст. / Е. Огар // Книга в соціокультурному просторі (досвід книговидання ХІХ—ХХ ст. і сучасні проблеми) : доп. і повідомл. Міжнар. наук. конф. — Львів, 1995. — С. 53—55.
4. *Сніцарчук Л. В.* Українська преса Галичини (1919—1939 рр.) і журналістикознавчий дискурс : монографія / Лідія Сніцарчук. — Львів, 2009. — 416 с.
5. *Трегуб М. М.* Архівні матеріали (1931—1939 рр.) редакції часопису «Життя і знання» у відділі рукописів ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України / М. М. Трегуб // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27—28 листоп. 1998 р. — Львів, 1999. — С. 148—153.

Уляна Мовна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПАСІЧНИЦЬКОГО КООПЕРАТИВУ «РІЙ»

(ЛЬВІВ; ХОЛМ, 1926—1944 рр.)

(За матеріалами періодики)

У статті досліджується одна з маловідомих сторінок історії західноукраїнських земель — становлення української пасічницької кооперації. Її першою ластівкою стало організоване 1926 р. у Львові Є. Архипенком крайове пасічницьке об'єднання «Рій». У центрі уваги — вузлові моменти розвитку, а також два періоди (львівський та холмський) існування кооперативу.

Ключові слова: український пасічницький кооператив «Рій», історія, промислове пасічництво, збут меду, Львів, Холм, західноукраїнські землі.

В статье исследуется одна из малоизвестных страниц истории западноукраинских земель — становление украинской пчеловодческой кооперации. Ее первой ласточкой стало организованное 1926 г. во Львове Е. Архипенко краевое пчеловодческое объединение «Рий». В центре внимания — узловые моменты развития, а также два периода (львовский и холмский) существования кооператива.

Ключевые слова: украинский пчеловодческий кооператив «Рий» («Рой»), история, промышленное пчеловодство, сбыт меда, Львов, Холм, западноукраинские земли.

The article investigates one of the little-known pages of the history of the Western Ukrainian area — beginning of the Ukrainian beekeeping cooperation. Its' first step was a regional union of beekeepers «The Swarm» which was founded by E. Archypenko in 1926 on Lviv. In the lime light of the article there are main points of development and two periods of the activity (Lviv and Cholm) of the cooperative.

Key words: *Ukrainian beekeeping cooperative «Piü» («The Swarm»), history, industrial beekeeping, honey market, Lviv, Cholm, Western Ukrainian area.*

Становлення українського пасічницького кооперативного руху було започатковано 8 грудня 1926 р., коли відбулися перші загальні збори крайового пасічницького об'єднання «Рій» — кооперативу з обмеженою порукою (відповідальністю). Цей перший на західноукраїнських землях пасічницький кооператив був створений з ініціативи відомого громадського діяча, пасічника й агронома Є. Архипенка, колишнього міністра рільництва уряду УНР, який у 20-х рр. проживав у Львові, де заснував видавництво «Сільський Світ» і друкував часопис «Українське Пасічництво». У несприятливих для розвитку бджільництва післявоєнних умовах це видання, що від 1922 р. виходило у Здолбунові, перебравшись туди з Києва, відіграло помітну консолідуючу роль, невпинно сіючи у середовищі пасічників «зерно науки, освіти, самопізнання, дружби та організації» [2, с. 160]. Провівши велику просвітню й організаційну роботу, він тим самим підготував ґрунт для згуртування пасічників Галичини в єдине ціле, що було давно назрілою необхідністю.

На крайовий з'їзд до Львова прибули довголітні діячі пасічницької ниви, серед них — В. Будзиновський, Б. Козубський, І. Марцинків, о. В. Пилипчук, В. Ревюк, І. Тиктор, для об'єднання майбутніх пасічницьких кооперативів і бджолярів-одинаків у потужне товариство, яке поставило за мету організувати пасічників краю, пропагувати раціональні пасічницькі знання, виробляти штучну вошину, вулики та різноманітне приладдя, акумулювати відповідний установчий капітал і провадити збут меду. Ось як окреслив «Рій» план майбутньої діяльності у відозві до пасічницької громади із закликком вступати до організації:

«1. Наш пасічницький кооператив мусить об'єднати пасічників і вжити крайно можливих заходів, щоби всі без виключення більші і

менші пасічники вписалися до кооперативу; це дасть організації матеріальні засоби і силу.

2. Кооператив мусить постачати пасічників усім необхідним знаряддям, вуликами й штучною вощиною.

3. Кооператив мусить організувати збут меду та воску, щоби раз навсіди вирвати пасічників із усякого роду посередників, що не лише використовують пасічників, а також підроблюють наш чистий мед і віск, на чому дуже терпить наша продукція.

4. Кооператив мусить ужити заходів, щоби поширити вживання меду серед нашого суспільства відповідною агітацією, що дасть змогу організації ліпше збувати мед на тутешніх ринках.

5. Кооператив мусить подбати про пасічницьку освіту, про поширення пасічницького знання серед загалу ще темних наших пасічників» [13].

Після дискусії та обговорення назрілих проблем західноукраїнського пасічництва збори визначили членський внесок (уділ) в розмірі 5 зл., а вступний (вписове) — 1 зл. Щоб до товариства міг вступити і неможливий бджоляр, ухвалено, що внесок можна виплачувати частинами. На зборах було обрано управу «Рою» у складі: Є. Архипенко, І. Тиктор, К. Голобродський. До надзірної ради товариства ввійшли: Л. Герасимович, Б. Козубський, І. Марцинків, М. Панчишин, о. В. Пилипчук, В. Ревюк, С. Триюда [18]. Членами новоствореної організації на першому засіданні стали 12 пасічників. Збори визнали місячник «Українське Пасічництво» своїм друкованим органом, а «Рій» отримав можливість спілкуватися з пасічниками й популяризувати свою діяльність серед широкого загалу.

Завдання, що постали перед новоствореною організацією, були нелегкі, а їх виконання вимагало акумуляції значних матеріальних засобів, яких катастрофічно бракувало. Велику допомогу кооперативу на початках надав його засновник, передавши «Рою» майно майстерні «Бджола», яку перевіз зі Здолбунова до Львова. Кооператив розпочав діяльність з торгівлі штучною вощиною та пасічницьким інвентарем. У Земельному банку вдалося отримати невелику позику, яку витратили на оренду приміщення та оплату праці кількох робітників. «Українське Пасічництво» активно пропагувало кооператив — майже в кожному числі вміщувалися статті й замітки з інформацією про мету та завдання «Рою», заклики до бджолярів

поповнювати лави товариства, публікувалися рекламні оголошення, каталоги пасічницького інвентарю, повідомлення про скликання чергових зборів. Ці заклики не залишалися поза увагою пасічницької громадськості. Так, крайовий пасічницький з'їзд, що відбувся 29 вересня 1927 р. у Стрию і зібрав 50 учасників, ухвалив підтримати «Рій» вступом нових членів, збутом пасічницької продукції та купівлею необхідного пасічницького реманенту [14].

Уже перші самостійні кроки пасічницького кооперативу засвідчили його прагнення долучитися до організації промислового пасічництва і активізації зусиль передових пасічників щодо раціоналізації галузі. У проведеній в рамках пасічницького з'їзду 1927 р. Другій українській сільсько-хліборобській виставці активну участь взяло і крайове пасічницьке об'єднання «Рій», яке представило чимало експонатів у пасічницькій секції — валки Лянкова для виробництва штучної вощини, штучну вощину, мед, віск, вулики різних систем (українські стандартні, Дадани, американські), пасічницький інвентар. Відвідувачам демонструвався процес виготовлення штучної вощини, топлення і очищення воску, навощування рамок. Оціночна комісія у складі о. М. Гошовського, С. Архипенка, о. В. Пилипчака, І. Марцинківа відзначила товариство за успішну організацію зразкової української пасічницької праці і поширення українського вулика дипломом виставки та звернулася до міністерства рільництва з пропозицією нагородити його золотою медаллю [22]. Міністерство зважило на думку комісії пасічницької секції виставки, і кооператив «Рій» отримав золоту медаль за працю на полі пасічництва [4].

Відзначимо, що сьогодні не маємо повних даних про торговий обіг кооперативу перших років його діяльності. Відомо лише, що наприкінці 1928 р. членами «Рою» було 119 пасічників, установчий капітал становив 1595 зл., а товарообіг — 8629 зл. У липні 1928 р. було засновано промислову пасіку товариства «Рій» у Львові (на Ялівці).

Недостатній установчий капітал не дозволяв кооперативу розгорнути торгівлю медом. Перший виробничий сезон виявився не вельми вдалим — кооператив не зумів як слід обслужити замовників і залишився без прибутку, з боргом банку. Серед пасічницького загалу росло невдоволення, тож загальні збори у квітні 1928 р. не затвердили план праці управи на наступний рік й обрали новий склад

керівного та дорадчого органів. До нової управи увійшли: Л. Герасимович (голова), М. Боровський, І. Тиктор. Членами надзірної ради стали К. Голобродський, Б. Козубський, В. Максимів, М. Панчишин, о. В. Пилипчук, І. Романчук, О. Теменик [2, с. 161—162]. Ситуацію врятував І. Тиктор, який надав «Росві» безпроцентну позику в розмірі кількох тисяч злотих для покриття боргу банкові. Для збільшення прибутків кооператив винайняв пасіку у свого члена Запалило, терміном на п'ять років. Проте ці заходи становища кардинально не покращили: замовлення виконувалися із запізненням, знову почалося нарікання. Велику частину коштів було витрачено на бездіяльну адміністрацію (директора). До того ж у середині 1928 р. видавництво «Сільський Світ» припинило роботу, а його власник виїхав до Луцька. Тоді кооперативом «Рій» заопікувалася централа товариства «Сільський Господар» у Львові, яка вже мала організовану Головну пасічницьку секцію (референт М. Боровський). Від 15 липня 1928 р. «Сільський Господар» почав видавати часопис «Український Пасічник», який став пресовим органом Головної пасічницької секції та крайового пасічницького об'єднання «Рій» у Львові. На спільній нараді надзірної ради й управи «Рою» та пасічницької секції «Сільського Господаря», яка відбулася 21 жовтня, дирекція кооперативу була доукомплектована М. Боровським та Б. Гнатевичем (заступником директора централі «Сільського Господаря»), що прийшли на зміну директору Л. Герасимовичу, якого звільнили за недбале виконання своїх обов'язків. Обрано також керівні органи товариства: до надзірної ради увійшли: В. Ревюк, І. Тиктор, М. Холевчук, І. Романчук, Д. Отченаш, а до складу дирекції — М. Боровський, Б. Гнатевич, В. Литвин, М. Михалічко, А. Чир. На нараді було вирішено налагодити тісні контакти з пасічницькою секцією і подбати про місце розташування пасіки «Рою», яку планувалося вивезти в гори [1; 16].

Для виконання рішення зборів «Рій» придбав 50 вуликів і почав вивозити їх в гори. Це була перша промислова кооперативна пасіка у краї, яка започаткувала промислово-кочівне господарювання і транспортування бджіл до гірських медоносів [21]. У 1929 р. кооператив за фінансової допомоги пасічницької секції «Сільського Господаря» закупив у Німеччині сучасні валки для виготовлення штучної вощини. На Ялівці було відкрито майстерню з виробництва вуликів,

якою завідував пасічник-столяр із Волині Т. Павлусяк. Згодом «Рій» розпочав продаж меду, вошини, пасічницького інвентарю [1]. На загальних зборах кооперативу 22 березня обрано нову управу й надзірну раду. Збори ухвалили затвердити грошовий баланс Ревізійним союзом українських кооперативів (РСУК) і стягнути всі борги зі своїх боржників. Лише співпраця із «Сільським Господарем» могла гарантувати розвиток та фінансове зміцнення кооперативу, подбати про масовий вступ пасічників до «Рою» [8]. Надії та очікування, покладені пасічницьким загалом на співпрацю пасічницької кооперації з товариством «Сільський Господар», справдилися: загальні збори, скликані 5 лютого 1930 р., констатували завершення проминулого фінансового року з одержанням прибутку [2, с. 163; 9]. Управа кооперативу «Рій» переважно засідала разом із пасічницькою секцією — ці спільні засідання мали на меті усталити основу кооперативної організації українських пасічників. «Рій» прагнув стати справді крайовою організацією, яка відкриває свої філії у пасічницьких районах [24].

1930 р. у середовищі бджолярів зросло зацікавлення працею «Рою», що спричинило приріст нових членів (281 особа). Виробничий сезон кооператив завершив успішно. Основним споживачем його товарів стала «Народна Торгівля», з якою була укладена угода на постачання вошини [2, с. 163]. У 1931 р., у п'ятиріччя існування кооперативу, загальні збори «Рою» обрали нову надзірну раду, запросивши до неї досвідчених кооператорів та відомих громадян, а управу доукомплектували ще одним «платним» членом, що прийшов на допомогу т. зв. книговоду, який фактично вів усю роботу. Унаслідок цих організаційних змін «Рій» закінчив фінансовий рік з прибутком і, попри економічну кризу, чисельно помітно зріс, охопивши понад 400 членів і створивши майже 10 організацій, володів майстернями для виготовлення вошини, вуликів, інвентарю з найкращим закордонним обладнанням. Замовлення виконувалися якісно і вчасно. Кооператив почав забезпечувати своїх членів неоподаткованим цукром, проводив комісійний продаж меду, торгував пасічницьким інвентарем, першокласною штучною вошиною, насінням медодайних рослин, вуликами нових модифікацій [6; 19, с. 276].

Алгоритм розвитку пасічницької кооперації диктував потребу створення кооперативної мережі, а саме кооперативів для поста-

чання вуликів, інвентарю і вощини, збуту меду та воску, плекання породних маток, спільного утримання бджіл узимку (кооперативні стебники), кооперативних промислових пасік, кооперативів для страхування бджіл і товариств контролю за пасічництвом. На черзі стояло завдання створення районних постачально-збутових пасічницьких кооперативів, що охоплювали би 5—6 повітів, та їх об'єднання у Центральний союз пасічницької кооперації [7]. Перед «Роем» виникли нові перспективи. Ось як відомий галицький пасічник В. Пилипчук сформулював завдання, які товариство повинно було виконати в найближче п'ятиліття:

«1. Зорганізувати кооперативну промислову пасіку, аби дати товчок до повстання приватних промислових пасік для торгівлі роями і матками.

2. Розбудувати чимскоріше фабрику виробів вуликів так, щоби кооператива мала на складі стандартні вулики — дерев'яні і солом'яні.

3. Торгівлю медом розширити так, щоби завоювати внутрішній краєвий ринок. До скупку меду треба в сезоні мати агентів, які об'їздили б околиці, де концентруються пасіки, і скуповували мід на місцях. Завоювавши внутрішній ринок і об'єднавши — як Централю — районні пасічницькі кооперативи, «Рій» міг би приступити до експорту меду за границю.

4. При кооперативі «Рій» треба покликати до життя комісію знатоків, яка б мала нагляд за виробом вуликів, вощини і над продажем пасічницького приладдя, щоб «Рій» продавав вулики справді взірцеві і солідно виконані, а з пасічницького приладдя тільки річи справді в пасічництві потрібні і практичні по можливо приступних цінах» [19, с. 278].

3 року в рік кооператив «Рій» нарощував свою комерційну діяльність, що, зокрема, засвідчили загальні збори, скликані 8 грудня 1933 р. Зі звітом про роботу кооперативу виступили О. Вербенець і А. Чир, які відзначили його стабільний поступ. Баланс за 1932 р. виявив 1328 зл. прибутку, а прибуток за 1933 р. становив 5101 зл. Установчий капітал досяг 4129 зл., а власне майно оцінювалося у 5785 зл. Оборотні фонди становили 17 245 зл. Торговельний обіг 1932 р. склав 345 000 зл., а 1933 р. — 382 553 зл. Меду продано 25 563 кг, роздано понад 9 вагонів цукру членам «Рою», перероб-

лено 3471 кг воску, продано вошини на суму 7397 зл., виторг від продажу насіння медодайних рослин — 1900 зл. Зросла і кількість членів кооперативу: якщо у 1926 р. їх було лише 12 осіб, у 1931 р. — 452, у 1932 р. — 870, то на 1 листопада 1934 р. — 1044, а на 31 грудня нараховувалося уже 1132 особи [3; 10].

Однак у наступні роки налагоджений робочий ритм кооперативу «Рій» розладнала помітна тенденція до спаду торговельної активності. Так, 1934 р. продано продукції на суму 49 712 зл., 1935 р. — 48 699 зл., а 1936 р. — лише 44 355 зл. Кооператив дедалі більше втрачав зв'язки зі своїми членами на місцях, зривав взяті зобов'язання, грузнув у боргах. До фінансової кризи спричинилася квота і відверто корислива позиція управи й надзірної ради, які, порушуючи приписи кооперативної торгівлі, зосередили ведення каси, бухгалтерії, магазину та складу в одних руках. 31 березня 1936 р. загальні збори, рятуючи кооператив, переобрали надзірну раду [15]. 24 жовтня на засіданні надзірної ради, після заслуховування звіту ревізора РСУК, обрано нову дирекцію, членами якої стали Р. Голод (справник), Ф. Савчук (скарбник), М. Ковальчук (книговод) [17].

Першочерговим завданням новообраного керівництва стало ведення активної праці на користь кооперативу, співробітництво зі своїми членами та пасічницькими організаціями, виправлення промахів і фінансових зловживань, допущених попередньою управою. Вже за короткий термін ситуацію вдалося стабілізувати. На загальних зборах «Рою» 26 червня 1937 р. нова дирекція подала звіт про фінансову діяльність кооперативу від 1 січня до 15 червня. Було виплачено старі борги за мед на суму 12 000 зл. Збори висунули вимоги щодо жорсткішого контролю Ревізійного союзу за діяльністю кооперативів, стягнення боргів з боржників «Рою», активізації праці в повітах (створення складів і крамниць). Було обрано новий склад надзірної ради [20]. Наприкінці 1937 р. відкрито ще одну крамницю.

Упродовж 1937—1939 рр. кооператив «Рій» налагодив і підтримував широкі комерційні зв'язки з виробничими підприємствами всієї Польщі. У фондах Центрального державного історичного архіву України у м. Львові (ф. 557) зберігається ділове листування «Рою» за цей період з фабрикою кави «Тріумф» Францішка Глугля з Лодзі (спр. 1), кооперативом «Деген» із Катовіце (спр. 2), кондитерською фірмою «Собчик» із Рибника (Сілезія) (спр. 3), польсько-

швейцарською шоколадною фабрикою «Сушард» із Кракова (спр. 5) про доставляння меду, горіхів, сушених грибів, фруктів та фінансові розрахунки, які висвітлюють комерційну діяльність його дирекції. Кооператив листовно звертався до фірм із проханням допустити до конкурсу на щорічне постачання меду, а у випадку позитивного вирішення питання вислав «оферти» (пропозиції) щодо доставляння меду та умови і зобов'язувався надсилати товар належної якості у визначений термін. Так, у листі до фірми «Собчик» нове керівництво кооперативу запевняло партнерів у конкурентоспроможності своєї пропозиції з огляду на якість товару, умови оплати і швидке виконання замовлень [26]. Усі трансакції «Рою» відбувалися через кооперативний банк «Дністер» у Львові, що засвідчує кореспонденція про сплату векселів (спр. 4). Так, на замовлення фірми «Деген» від 31 грудня 1938 р. «Рій» зобов'язався доставити високогірний світлий, темний, гірський сірий, липовий та квітковий світлий, гречаний мед, волоські горіхи, сушені гриби [25].

На кооператив працювали й окремі фахівці, як-от Г. Пелех із Задвір'я (повіт Львів), який виконував роботи по дереву та металу, виготовляючи вулики, бочки на мед, пасічницький та садівничий інвентар, що ілюструє листування з ним з приводу доставки тари, вуликів, відправлення товару (спр. 7). У різних регіонах «Рій» мав своїх торгових представників. Так, М. Будзонь із Домброви Горішньої збирав замовлення на мед з усієї округи і передавав їх кооперативу (спр. 6).

28 лютого 1939 р. відбулися загальні збори за підсумками року, в яких взяли участь не лише пасічники «Рою», а й члени пасічницької секції товариства «Сільський Господар» і представники численних українських господарських інституцій («Центробанк», «Народна Торгівля», «Подільська Пасічницька Спілка» з Тернополя). Протягом звітнього періоду лави «Рою» поповнило 149 пасічників (загальна кількість — 1459 членів). Торговий обіг становив 1 503 844 зл., товарів продано на суму 352 428 зл. Кооператив плідно працював на ниві збуту й закупівлі меду серед пасічників краю, було відкрито відділ закупівлі у Бродах і збуту — в Лодзі. Прибуток за 1938 р. становив 2 763 095 зл. [5].

Успішна праця українського пасічницького кооперативу тривала до кінця 1939 р. У перший рік більшовицької окупації Галичини «Рій»

за інерцією ще продовжував функціонувати, але наприкінці 1940 р. через несприятливі політичні обставини змушено припинив свою діяльність.

1941 р., під час німецької окупації Львова, кооператив «Рій» відновив роботу. Про цей період маємо дуже скупі відомості. Характер праці товариства порівняно з передвоєнним часом не змінився. 17 травня 1942 р. відбулися звичайні загальні збори крайового пасічницького об'єднання, його управителем став В. Масвський. Кооператив «Рій» (разом із «Сільським Господарем») виступив одним із організаторів забезпечення бджолярів краю цукром (сезон 1941—1942 та 1942—1943 рр.). Львівський період діяльності кооперативу «Рій» тривав з перервою до 1944 р.

У лютому 1940 р. чимало представників української інтелігенції та членів колишнього «Рою» опинилося на Холмщині, яка перебувала під німецькою окупацією. Сюди вони й вирішили перенести діяльність кооперативу «Рій» з огляду на несприятливі умови у радянському Львові. Почався другий — холмський — період у житті цієї пасічницької організації. Натхненником відродження кооперативу став М. Боровський, фахівець-пасічник, який тривалий час очолював дирекцію «Рою» у Львові. Було скликано загальні збори пасічників Холмщини, які вирішили відродити колишнє об'єднання [12]. Першим завданням і випробуванням на серйозність намірів кооперативу стало забезпечення пасічницького загалу цукром, яке було успішно вирішено. Розпочато організацію пасічників та налагодження збуту меду. Влітку 1940 р. «Рій» зайнявся збором контингенту меду на території шести українських повітів (Холм, Белз, Грубешів, Томашів, Володава, Біла Підляська). У Холмі відкрилася крамниця з продажу цукру і меду та майстерня вуликів й інвентарю. Налагодилося виробництво штучної вощини, інвентарю, а також продаж господарських знарядь. 1940 р. в усіх повітах було зібрано майже 35 000 кг меду. Річний обіг кооперативу на 31 грудня становив більш як 1 млн зл. У березні 1941 р. відкрилася філія у Грубешові, де працювало три особи.

На 31 грудня 1941 р. кооператив «Рій» об'єднав 2198 пасічників, утримував дві крамниці, майстерню. Зібрано майже 25 000 кг меду, роздано пасічникам в обмін на мед 15 вагонів цукру. Весь мед кооператив доставляв до пасічницької централі в Любліні. Від

фольксдойчів перебрано 700 вуликів, які «Рій» передав місцевим пасічникам. Товариство орендувало сад архієпископської палати, де утримувало зразкову пасіку, продавало саджанці, вирощувало насіння, овочі та фрукти для своєї крамниці. 1942 р. планувалося відкриття філій у Володаві і Томашеві [12; 23].

19 квітня 1942 р. в залі Технічної школи у Холмі відбулися чергові загальні збори кооперативу «Рій». Звіт дирекції констатував значний поступ у веденні кооперативної діяльності. 1942 р. кооператив налічував 2500 членів з Холма, Білої Підляськи, Володави, Томашова, Грубешова і Белза [11].

Окрім торговельних операцій, кооператив проводив і культурно-освітню роботу серед своїх членів. Для підняття рівня пасічницької культури на Холмщині «Рій» з 1940 р. при підтримці Українського центрального комітету у Кракові організував кільканадцять пасічницьких курсів у селах. Відкриваючи їх, дирекція дбала про фаховий вишкіл молоді, контролювала гігієну і здоров'я пасік, навчала бджолярів раціонально господарювати.

За майже двадцятирічну історію існування «Рій» пережив падіння і злети, пройшовши шлях від жменьки ентузіастів, об'єднаних спільною метою, до потужної кооперативної спілки із солідною матеріальною базою. Плідно працюючи на пасічницькій ниві, кооператив досяг задекларованих на зорі своєї діяльності цілей — згуртував пасічників Галичини в єдине ціле, великою мірою спричинився до раціоналізації традиційного пасічницького господарства, показав взірць творення промислових пасік, забезпечив своїх членів безакцизним цукром, високоякісною штучною вощиною, модифікованими вуликами та сучасним інвентарем, взявся за продаж меду і поклав початок витісненню гендлярів-перекупників з внутрішнього ринку, дбав про фахову освіту, сприяв підвищенню добробуту пасічницького загалу. В умовах польської, а згодом — німецької окупації «Рій» не лише виконував функції професійного об'єднання, пропагуючи й несучи пасічницькі знання у широкі селянські маси, а й виступав осередком національної самосвідомості, втілюючи у життєве повсякдення відоме гасло української кооперації — «свій до свого по своє».

1. *Боровський М.* Пасічничка кооперація та її співпраця з товариством «Сільський Господар» / Михайло Боровський // Крайове господарське то-

- вариство «Сільський Господар» у Львові. 1899—1944. — Нью-Йорк, 1970. — С. 554.
2. *Боровський М.* П'ять літ праці Краєвого Пасічницького об'єднання «Рій» для українського пасічництва / Михайло Боровський // Ілюстрований господарський календар «Сільський Господар» на рік 1932. — Львів, 1931.
  3. *Вербенець О.* На маргінесі загальних зборів «Роя» за рік 1933 / О. Вербенець // Український Пасічник. — Львів, 1935. — Ч. 2.
  4. Висока нагорода товариству «Рій» // Український Пасічник. — Львів, 1928. — Ч. 3. — С. 20.
  5. *Волинський А.* Кладемо тверді основи (загальні збори кооп. «Рій» у Львові) / А. Волинський // Український Пасічник. — Львів, 1939. — Ч. 4. — С. 75—76.
  6. Всі до розбудови кооперативи «Рій»! // Український Пасічник. — Львів, 1931. — Ч. 6. — С. 121.
  7. *Доманицький В.* Слідуючі завдання нашої пасічничої кооперації / В. Доманицький // Український Пасічник. — Львів, 1931. — Ч. 12. — С. 274.
  8. Загальні збори кооп. «Рій» у Львові // Сільський Господар. — Львів, 1929. — Ч. 4. — С. 60.
  9. Загальні збори крайового пасічничого об'єднання — кооперативи «Рій» у Львові // Сільський Господар. — Львів, 1930. — Ч. 9. — С. 119.
  10. Загальні збори пасічницької кооп. «Рій» // Український Пасічник. — Львів, 1934. — Ч. 1. — С. 19.
  11. Звичайні Загальні збори в Холмі // Український Пасічник. — Львів, 1942. — Ч. 2. — С. 15.
  12. Красва пасічнича кооператива «Рій» в Холмі // Український Пасічник. — Львів, 1942. — Ч. 1. — С. 13.
  13. Краєве пасічницьке об'єднання «Рій» // Сільський Господар. — Львів, 1927. — Ч. 6. — С. 70.
  14. *М. Б. [Боровський М.]*. Красвий пасічний з'їзд / М. Б. // Сільський Господар. — Львів, 1927. — Ч. 21. — С. 262.
  15. На маргінесі загальних зборів кооперативи «Рій» // Український Пасічник. — Львів, 1936. — Ч. 4. — С. 79—80.
  16. Народа Надзірної Ради і Управи «Роя» // Український Пасічник. — Львів, 1928. — Ч. 5. — С. 66.
  17. Нова дирекція кооп. «Рій» // Український Пасічник. — Львів, 1936. — Ч. 11.
  18. Нова пасічницька організація // Українське Пасічництво. — Львів, 1926. — Ч. 11/12. — С. 101—102.
  19. *Пилипчук В.* Чергові завдання в розбудові кооперативи «Рій» / о. Василь Пилипчук // Український Пасічник. — Львів, 1931. — Ч. 12.

20. По загальних зборах нашої Пасічничої Централі // Український Пасічник. — Львів, 1937. — Ч. 7. — С. 122.
21. Промислова пасіка товариства «Рій» у Львові // Український Пасічник. — Львів, 1928. — Ч. 2. — С. 20.
22. Протокол оцінки експонатів Комісії Пасічничої Секції української сільсько-хліборобської Вистави, яка відбулася в дні 28. IX. 1927 р. // Сільський Господар. — Львів, 1927. — Ч. 21. — С. 262.
23. Фур І. Українська кооперація на Холмщині за німецької окупації, 1939—1944 / І. Фур // Надбужанщина, Сокальщина, Белзчина, Радехівщина, Камінеччина, Холмщина і Підляшшя : іст.-мемуар. зб. — Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1989. — Т. 2. — С. 689.
24. ЦДІАУ, м. Львів. — Ф. 302, оп. 1, спр. 105. — Арк. 1.
25. ЦДІАУ, м. Львів. — Ф. 557, оп. 1, спр. 2. — Арк. 7.
26. ЦДІАУ, м. Львів. — Ф. 557, оп. 1, спр. 3. — Арк. 44.

Олена Рижко

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКІ МАТЕРІАЛИ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ «НОВА ЗОРЯ» (1926—1939 рр.): ПРОБЛЕМАТИКА, БІБЛІОГРАФІЯ, ПИТАННЯ СПАДКОЄМНОСТІ

У статті проаналізовано літературно-мистецькі публікації (рецензії, літературні портрети, огляди, полемічні матеріали) греко-католицького видання «Нова Зоря» (1926—1939 рр.) з метою використання досвіду часопису для практичної підготовки майбутніх журналістів у галузі літературно-художньої критики.

Ключові слова: *греко-католицький часопис, рецензія, літературний портрет, літературний огляд, полемічна стаття.*

В статье проанализированы публикации, посвященные литературе и искусству (рецензии, литературные портреты, обзоры, полемические материалы), греко-католического издания «Нова Зоря» (1926—1939 гг.) с целью использования опыта газеты для практической подготовки будущих журналистов в отрасли литературно-художественной критики.

Ключевые слова: *греко-католическая газета, рецензия, литературный портрет, литературный обзор, полемическая статья.*

In the article the literary and artistic publications (critiques, literary portraits, reviews, polemic materials) of the Greek Catholic edition